

Knezić (Knézich) Károly honvéd tábornok

Knezić Károly, az aradi vértanú a mai Horvátországban, a varasdszentgyörgyi határőrezred területén Veliki Grđevacon született 1808-ban. Polgári származású, apja császári-királyi tiszt volt. Granicsár (határőr) család sarjaként, szinte természetes, hogy katonai pályára került. (Édestestvére, Josef Knezić szintén katoná volt és cs. kir. századosként, Goitonál, a csatátéren halt hősi halált.)

A gráci katonaiskolán végzett és 1824-ben avatták hadapróddá. A varasdi határőrezredhez, majd 1826-ban már hadnagyként a 34. magyar gyalogezredhez került. 1844-től ugyanitt lett százados. Katolikus vallású volt, nős, és két gyermek édesapja. 1848 tavaszán a 34. „Porosz herceg” (Prinz von Preussen) gyalogezred a Felvidéken teljesített szolgálatot.

Sok cs. kir. tiszthez hasonlóan Knezić is csatlakozott a honvéd hadsereghez, melynek állományában igen szép számmal képviseltették magukat nem magyar anyanyelvű tisztek is. Ahogyan Nemeskürty István megfogalmazta: *„Nem a történelmi név, még csak nem is a jól hangzó szavak cifra mentéjébe oly könnyen öltöztethető anyanyelv döntötte el ebben a csodálatos és örökké emlékezetes két esztendőben azt, hogy ki hova tartozik, hanem az, hogy ki miben látta hazájának, s ezzel együtt az emberiségnek jövőjét!”*

Hogy mi vezette ezt a csendes, félszeg horvát tiszte a magyar szabadságharcba és hogyan lett forradalmár? Ő maga erről a következőket mondja: *„Galícia nyomorúságában született meg az én önérzetem, hol is a Metternich-politika erkölcstelenségét, a nemesség esztelen könnyörtelenségét, és az ezáltal elvadult lengyel népnek kegyetlenségét színről színre látva, lelkiismeretem felzúdult, s lelkemben egy jobb kor utáni vágy ébredt.”*

1848-tól vett részt a délvidéki harcokban. Októbertől őrnagy, honvédsereghez csatlakozó zászlóaljának parancsnoka. Decembertől alezredes ugyanitt, s egyben dandárnok a bácskai hadtestben. 1849 márciusától ezredes, hadosztályparancsnok a 3. hadtestnél. A szolnoki csatában 3., a komáromi csatában 2. osztályú katonai érdemjellel tüntetik ki. Különösen kitűnt Komáromnál, ahol – két hadtest legjobb csapataiból összeválogatott rohamcsapat élén – meglepő, hajnali támadással fényes sikert ért el, elfoglalta az ostromsáncokat. A győztes ütközet után 1849. április 29-én Görgei napiparancsban terjesztette fel a kormányzónak, Knezić tábornokká történő előléptetését.

Április 30-tól ideiglenesen, május 7-től tábornoki rangban a 3. hadtest parancsnoka. Ott volt Budavár ostrománál. A 3. hadtest a vár északi részén küzdött. A június 20-ai peredi csata után Görgei mentette fel besorozásából. Az oroszok közeledésekor, Kossuth parancsára Tokajba ment és ott a „Tiszai megfigyelő hadtest” – egy 2500 főnyi seregetest – élén állt. Később csatlakozott a Görgei-féle hadtesthez, és – anélkül, hogy további parancsnokságot viselt volna – Világosnál tette le a fegyvert, majd osztozott a vértanúk sorsában.

Amikor az aradi haditörvényszék 1849. szeptember

26-án, egyhónapos tárgyalást követően kihirdette a halálos ítéleteket, Knezićre, nyolc társával együtt kötélt általi halál várt.

A kivégzés történéseit több szemtanú leírásából ismerjük. A tábornokok közül a katolikus Knezić volt talán a legmélyebben vallásos. Társai kivégzése alatt folyvást imádkozott. Mikor a porkoláb odaszíftotta a hóhérlegényekhez, az addig viselt szemüvege (egyedül ő viselt szemüveget) leesett, Knezić a szemüveges emberek reflexével utánahajolt, hogy felvegye. Hagyja ott! – rivallt rá az akasztást vezénylő Tichy őrnagy. – Lát maga az akasztófán úgyszólván! Knezić nem felelt, megvetőleg tekintett az őrnagyra és fellépett a zsámolyra.

Knezić Károly 1848-49-es szerepét mindvégig emberi tisztesség, magas szintű katonai felkészültség és erkölcsi kiállás jellemezte. Sajnálatos, hogy életét és a szabadságharcban való részvételét bemutató kiadvány mindez ideig nem készült. Talán a jelenkori magyar-horvát kapcsolatok is segítenek emléke megőrzésében. Méltó az utókor mindenkori tiszteletére.

Ispánovity Márton

FELHASZNÁLT IRODALOM:

1. Az aradi vértanúk (szerk.: Katona Tamás)
2. Bona Gábor: Tábornokok és törzstisztek a szabadságharcban 1848-49
3. Nemeskürty István: „Kik érted haltak, szent Világsszabadság!”
4. Ordas Iván: Az aradi tizenhárom